

KANTON SARAJEVO

Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

OSNOVNA ŠKOLA

Predmet: KULTURA ŽIVLJENJA

Sarajevo, avgust 2016. godine

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj.35/5), u skladu sa čl. 25 i 26. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 10/04, 21/06, 26/08, 31/11, 15/13 i 1/16) i čl. 35. i 36. Zakona o srednjem obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 23/10 i 1/16), ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjenu nastavnih programa za osnovnu i srednju školu iz predmeta KULTURA ŽIVLJENJA.

Članovi Komisije za osnovnu školu:

- 1. Meliha Zejnilagić - Hajrić, prof. dr., Prirodno - matematički fakultet Sarajevo**
- 2. Emina Čerkez - Čaušević, prof., JUOŠ “Isak Samokovlija“**
- 3. Meliha Parla, prof., JUOŠ “Saburina“**
- 4. Nusreta Jamaković, prof., JUOŠ “Kovačići“**
- 5. Anisa Sivac, prof., JUOŠ “Zajko Delić“**
- 6. mr.sci. Mirsada Čakal, prof., Zavod za specijalno obrazovanje i odgoj djece**

„Mjedenica“

SADRŽAJ

1. UVOD.....	3
2. CILJEVI I ZADACI.....	4
3. POSEBNI CILJEVI.....	5
4. PROGRAMSKI ZAHTJEVI I OČEKIVANA POSTIGNUĆA.....	6
5. NASTAVNI PLAN I PROGRAM.....	8
6. DIDAKTIČKO – METODIČKA UPUTA ZA REALIZACIJU PROGRAMA	10
7. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA.....	10

5. RAZRED OSNOVNE ŠKOLE

1 čas / sat sedmično – 35 časova / sati godišnje

1. UVOD

Nastavni plan i program predmeta Kultura življenja je orijentacija za stvaralački pristup pri planiranju gradiva koje, u nastavi kulture življenja, zavisi od specifičnosti uslova škole i sredine u kojoj se ona nalazi.

Istovremeno, ovaj plan i program inicira i poziva nastavnika da svoja iskustva učini pristupačnim u nastavi kulture življenja.

Postojeći nastavni plan i program postavlja ovoj nastavi sljedeće zadatke:

- Da kod učenika razvija smisao za aktivno učešće u svim poslovima u kući i uzajamnom pomaganju u radu,
- Upoznaje ih sa značajem porodice i porodičnog života u društvu u kojem živi i sa kulturom ponašanja u raznim situacijama,
- Aktivnost tijela i duha, zdrava ishrana, produktivan rad, osmišljen i ispunjen život sa više ljubavi i razumijevanja - kvalitet našeg postojanja .
- Upoznaje učenike sa savremenim načinom ishrane, stanovanja i odijevanja, daje im praktična znanja o tome i tako utiče na njihov pravilan rast i razvoj.

2. CILJEVI I ZADACI

CILJ NASTAVE KULTURE ŽIVLJENJA

Cilj nastave kulture življenja je upoznavanje sa osnovnim pravilima kulture stanovanja, odijevanja, ekonomike i kulture lične potrošnje, kulture ishrane, bontona i ekologije; usvajanje teoretskih i praktičnih znanja, vještina i navika te osposobljavanje za aktivnu primjenu stečenih znanja u svakodnevnom životu, usvajanje vještina rada prema uputama i davanje uputa za rad drugima; razvijanje ekološke svijesti i odgovornosti prema radnom i životnom okruženju; razvijanje sposobnosti logičkog zaključivanja, apstraktnog, kritičkog i kreativnog mišljenja.

ZADACI NASTAVE KULTURE ŽIVLJENJA

Upoznavanje sa različitim tipovima stanova i kuća i mogućnostima njihovog prilagođavanja vlastitim potrebama ; osposobljavanje učenika za higijensko i estetsko održavanje stana i njegove okoline - kuće i avlije (dvorišta); razvijanje smisla za lijepim i njegovanjem njegove kulturne baštine; razvijanje higijenskih navika i ekološke kulture; razvijanje pravilnog odnosa među članovima porodice(obitelji) i među polovima; poimanje odijevanja kao odraza materijalne i duhovne kulture; doprinos cjelokupnom razvoju estetskog smisla kod učenika, razvijanje smisla za estetsko odijevanje; razvijanje kreativnosti samostalnim stvaranjem i oblikovanjem predmeta za svakodnevnu upotrebu; ukazivanje na složenost ekonomike stanovanja i odijevanja; uticaj pravilne ishrane na naše zdravlje, bolesti nepravilne i nehigijenske ishrane; upoznavanje sa namirnicama i hranom(sastav, hranjiva vrijednost i čuvanje); sticanje znanja o principima planiranja dnevne ishrane i sastavljanja jelovnika; upoznavanje sa načinima obrade namirnica; osposobljavanje učenika za pravilno serviranje stola kao i za pravila ponašanja za stolom i prilikom konzumiranja obroka; upoznavanje učenika sa potrebom planiranja materijalnih sredstava za ishranu, štednju i džeparac; upoznavanje učenika sa elementima demokratije /demokracije, kulture dijaloga, tolerancije i njihovom primjenom u užoj i široj društvenoj sredini – približiti učenicima pojmove: autoritet, odgovornost, nasilje; Ukazati na DROGU,PUŠENJE I ALKOHOL kao veliku potencijalnu opasnost za mlade i društvo u cjelini.

3. POSEBNI CILJEVI

EKOLOGIJA – razvijanje ljubavi prema materijalnim i kulturnim vrijednostima, otkrivanje prirodne ljepote i bogatstva naših krajeva, razvijanje osjećaja prema prirodnim ljepotama i raznolikostima te podsticanje dječijih obaveza da čuvaju i njeguju ono što smo naslijedili od naših predaka . Upoznavanje učenika sa pravilima koje treba poštovati na određenom mjestu, podsticanje kreativnosti, stvaralačke mašte i volje za aktivno učešće u radu, prepoznavanje i zaključivanje.

ODIJEVANJE – razvijanje sposobnosti kod učenika da pravilno primijene prateće dijelove odjeće i stečena znanja kroz praktičnu vježbu. Razvijanje vizuelene percepcije o slaganju boja i pratećih dijelova odjeće i razvijanje mašte i volje za otkrivanjem novog i nepoznatog.

STANOVANJE – razvijanje kod učenika pravilnog izbora sredstava za higijensko i estetsko održavanje stana; upoznavanje učenika sa efikasnijim obavljanjem poslova u stanu; razvijanje kreativnosti putem samostalnog stvaranja i oblikovanja predmeta koji imaju estetsku upotrebu u domaćinstvu i okolini; osposobljavanje učenika da uočavaju različite vrste stanova i kuća, mogućnosti njihovog korišćenja i prilagođavanja svojim potrebama.

ISHRANA – razvijanje navike kod učenika da jedu zdravu hranu , da vode računa o uticaju hrane na zdravlje, o higijeni zuba i redovnoj stomatološkoj kontroli; sticanje znanja o mogućim bolestima koje nastaju zbog nepravilne (kvar zuba, dijabetes, visok krvni pritisak) i o načinu manifestovanja bolesti; formiranje pravilnog stava o važnosti zdrave ishrane uz otklanjanje loših navika u ishrani koje utiču na zdravlje.

4. PROGRAMSKI ZAHTJEVI I OČEKIVANA POSTIGNUĆA

PROGRAMSKI ZAHTJEVI		OČEKIVANA POSTIGNUĆA		
ODGOJNI	OBRAZOVNI	MINIMALNA	DOVOLJNA	VISOKA
<p>Osposobljavanje učenika za primjenu stečenih znanja u praksi i svakodnevnom životu.</p> <p>Upućivanje učenika na vrijednosti porodičnog i drugih oblika društvenog života .</p> <p>Da putem praktičnih vježbi učenici razviju svoju kreativnost koja će im koristiti da u daljem životu stvore bolje uslove za život.</p> <p>Kod učenika razviti pravilne higijenske navike , ishrane, odijevanja i stanovanja.</p> <p>Uputiti učenike na izbor određenih zanimanja i zanata.</p> <p>Poseban zadatak nastave kulture življenja jeste da svojim sadržajem uspije izmijeniti loše stečene prehrambene, odjevne i stambene navike.</p>	<p>Razvijanje osjećaja i potrebe kod učenika za kulturnim ophođenjem i ponašanjem u okviru svoje porodice ,škole i društva uopće.</p> <p>Usvajanje pravila kulturnog ponašanja i kulture dijaloga.</p> <p>Usvajanje znanja o kulturnom načinu stanovanja , odijevanja i pravilima zdrave prehrane.</p> <p>Usvajanje znanja o higijenskim, zdravstvenim i estetskim pravilima stanovanja stanu i prostorijama u stanu.</p> <p>Usvajanje znanja o funkciji prostorija u stanu i pravilnom rasporedu namještaja.</p> <p>Razvijanje vrijednosti tradicionalnih elemenata stanovanja, odijevanja i ishrane.</p>	<p>Zadovoljavanje u posjedovanju znanja o osnovnim i temeljnim potrebama kulturnog življenja djeteta uzrasta od deset godina.</p> <p>Posjedovanje znanja o važnosti sprovođenja osnovnih higijenskih, zdravstvenih , estetskih i kulturnih potreba.</p> <p>Minimalni ishodi učenja o osnovama kulture stanovanja, odijevanja i prehrane treba da kod učenika razvija ili mijenja loše stečene navike.</p>	<p>Ishod učenja , ako kod učenika razvije smisao neophodnosti povezanosti teorijskog znanja i njegove primjene u svakodnevnom životu.</p> <p>Ako se učenici osposobe da naučena pravila i postupke o osnovnim potrebama kulturnog življenja, putem praktičnog rada mogu izvoditi međusobnom saradnjom , samostalno, grupnim radom, strpljivo i uporno sa izraženim takmičarskim osobinama.</p>	<p>Ako se kod učenika razvije uspješna komunikacija poštivanjem kulture dijaloga i međusobnog uvažavanja učenika i nastavnika.</p> <p>Razviti kod učenika međusoban odnos tolerantnog ponašanja i rješavanje sukoba.</p> <p>Da posjeduju ljubav i pravilan odnos prema svim životnim dobrima koja su neophodna za kulturno življenje.</p> <p>Da učenici samostalno izrađuju estetske elemente u stanu.</p>

<p>Razvijanje ekološke svijesti i pravilnog odnosa prema privatnim i društvenim dobrima.</p> <p>Osposobljavanje učenika za demokratsku nenasilnu komunikaciju.</p> <p>Njegovanje i čuvanje kulturne baštine naših naroda i narodnosti, učenjem raznih običaja, posjete muzejima, kulturno – historijskim objektima, starinama, čuvanjem starinskih upotrebni predmeta i narodnih nošnji u okviru svoje porodice i šire.</p> <p>Upoznavanje učenika sa bolestima savremenog svijeta koje nastaju kao posljedice nepravilne ishrane.</p> <p>Osposobljavanje učenika za pripremu jednostavnih obroka.</p>	<p>Usvajanje znanja o vrstama i kvalitetu odjevnih predmeta i njihovoj namjeni.</p> <p>Naučiti pravilno kombinovati odjevne predmete u različitim prilikama.</p> <p>Naučiti ih da budu tolerantni prema drugim i drugačijim u sredini življenja i životu uopće.</p> <p>Razvijanje estetskih vrijednosti života.</p> <p>Stvaranje navika za štednjom ličnih , društvenih i prirodnih materijalnih dobara.</p> <p>Naučiti ih osnovne hranljive sastojke namirnica.</p> <p>Usvojiti znanja o principima pravilne ishrane djece školskog uzrasta.</p> <p>Usvajanje znanja o pravilnoj pripremi, serviranju, posluživanju i konzumiranju hrane u različitim prilikama.</p> <p>Naučiti ispravno tumačiti deklaraciju na prehrambenom proizvodu.</p> <p>Sticanje znanja o posljedicama nepravilne ishrane u cilju sprečavanja tih posljedica.</p>		<p>Ishodi učenja će biti zadovoljavaj ući, ako roditelji i nastavnici primijete pozitivne promjene u načinu ponašanja učenika.</p>	<p>Da učenici pravilno raspoređuju namještaj u prostorijama.</p> <p>Važno je da posjeduju sposobnost samostalnog održavanja higijene stanovanja, odijevanja i ishrane.</p> <p>Učenici samostalno uočavaju tradicionalne elemente stanovanja, odijevanja i ishrane i njihov značaj u njegovanju kulturne baštine.</p> <p>Posjeduju kreativnost u načinu odijevanja i pravilnoj organizaciji životnog prostora.</p> <p>Posjeduju sposobnost primjene principa pravilne ishrane.</p>
--	--	--	--	---

5. NASTAVNI PLAN I PROGRAM

1 nastavni čas/sat sedmično - 35 nastavnih časova/sati godišnje

PROGRAMSKA CJELINA	PROGRAMSKI SADRŽAJI	UKUPAN FOND ČASOVA / SATI
1. SAVREMENA PORODICA/OBITELJ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Porodica (obitelj) i porodično (obiteljsko) stablo – članovi, poznavanje porodičnog porijekla (obrada gradiva) 2. Vježba: Porodično stablo 3. Potrebe savremene porodice – raspodjela poslova u porodici, ustanove koje pružaju pomoć porodici. (obrada gradiva) 	<p>(3 časa / sata)</p> <p>Obrada – 2 časa Vježba – 1 čas</p>
2. OPĆA KULTURA	<ol style="list-style-type: none"> 4. Pravilan odnos prema porodici i društvu i principi demokratskog ponašanja (obrada gradiva) 	<p>(1 čas / sat)</p> <p>Obrada – 1 čas</p>
3. KULTURA STANOVANJA	<ol style="list-style-type: none"> 5. Historija stanovanja (obrada gradiva) 6. Stan, kuća i prostorije (obrada gradiva) 7. Vježba: Izbor namještaja za moj dom 8. Vježba : Estetski elementi u stanu i izrada ukrasnog predmeta- tekstil, zidni ukrasi, sitni ukrasni predmeti 9. Tradicionalni elementi stanovanja, arhitektura bosanske kuće – očuvanje kulturne baštine sredine življenja, uopće naše domovine BiH, tradicije i tradicionalnih običaja naših naroda, prednosti i bogatstvo raznolikosti BiH, poštivanje drugih i drugačijih (obrada gradiva) 10. Vježba : Starine moga zavičaja 11. Stambena i ekološka kultura, nesreće u domaćinstvu (obrada gradiva) 	<p>(7 časova/ sati)</p> <p>Obrada – 4 časa Vježba – 3 časa</p>
4. KULTURA ODIJEVANJA	<ol style="list-style-type: none"> 12. Historija odijevanja i vrste materijala za izradu odjeće – prednosti i nedostaci prirodnih i vještačkih materijala (obrada gradiva) 13. Odjevni predmeti ,odjeća i obuća (obrada gradiva) 14. Estetski elementi i boje u odijevanju – osobenost svake boje, osnovna 	<p>(6 časova /sati)</p> <p>Obrada – 3 časa Vježba – 3 časa</p>

	<p>pravila dobrog kombiniranja boja(obrada gradiva)</p> <p>15. Vježba : Kombinovanje dijelova odjeće u jednu estetsku cjelinu</p> <p>16. Vježba : Prateći dijelovi odjeće-vezivanje kravate, marame itd.</p> <p>17. Vježba : Narodne nošnje u BiH – sastavni dio kulturne baštine</p>	
5. ISHRANA	<p>18. Ishrana i hranljivi sastojci namirnica – neophodni za rast, razvoj, rad i očuvanje zdravlja (obrada gradiva)</p> <p>19. Vrste i podjela namirnica- njihova upotrebna i hranljiva vrijednost (obrada gradiva)</p> <p>20. Piramida pravilne ishrane – principi pravilne ishrane (obrada gradiva)</p> <p>21. Vježba : Izrada piramide pravilne ishrane</p> <p>22. Postupci pripreme hrane i ekološka proizvodnja namirnica (obrada gradiva)</p> <p>23. Kontrola kvaliteta namirnica i deklaracija proizvoda(obrada gradiva)</p> <p>24. Konzerviranje i pravilno čuvanje namirnica-higijena namirnica i poštivanje principa pravilnog čuvanja namirnica(obrada gradiva)</p> <p>25. Pravilan način kombinovanja namirnica(obrada gradiva)</p> <p>26. Vježba : Pravilan način kombinovanja namirnica – pripremanje užine , jednostavnog jela</p> <p>27. Bolesti nehigijenske ishrane-uzrokovane mikroorganizmima i bakterijama (obrada gradiva)</p> <p>28. Bolesti nepravilne ishrane-uzrokovane nedostatkom hranljivih sastojaka namirnica, nepravilnom i prekomjernom ishranom (obrada gradiva)</p> <p>29. Serviranje hrane i ponašanje za vrijeme jela – pribor i posuđe za pripremu i posluživanje hrane (obrada gradiva)</p> <p>30. Vježba : Pravilno serviranje u različitim prilikama</p> <p>31. Tradicionalno kulinarstvo- tradicija i običaji naših naroda-vjerski i drugi praznici (obrada gradiva)</p>	<p>(18 časova/sati)</p> <p>Obrada – 11 časova</p> <p>Vježba - 6 časova</p> <p>Sistematizacija – 1 čas</p>

	32. Vježba : Tradicionalno kulinarstvo 33. Vježba :Ekonomika domaćinstva 34. Vježba :Ljepša strana života – hobi,zabava,značaj odmora, sporta i rekreacije za kulturno življenje 35. Evaluacija programskog sadržaja kulture življenja	
--	--	--

6. DIDAKTIČKO – METODIČKA UPUTA ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Navedeni programski sadržaji nastavnog predmeta kulture življenja po obimu, težini, metodama rada i pristupu prilagoditi uzrastu djeteta od 10 godina ,tj. učeniku petog razreda devetogodišnje osnovne škole. Nastava se realizuje putem praktičnih vježbi i predavanja koja se ujedno koriste i za ponavljanje pređenog gradiva. Neophodno je uz nastavnu pripremu obezbijediti potreban pribor i materijal za praktičnu vježbu. Postoji i korelacija sa predmetima: osnovi tehnike, tehnička kultura, biologija, historija, geografija, likovna kultura, informatika, matematika i tjelesni i zdravstveni odgoj.

7. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- **Pedagoška akademija u Sarajevu**

Odsjek ekonomike domaćinstva –hemije

- Nastavnik ekonomike domaćinstva – hemije (VŠS)

Odsjek kulture življenja –hemije

- Nastavnik kulture življenja – hemije (VŠS)
- Profesor kulture življenja (VSS)
- Profesor kulture življenja i tehničkog odgoja (VSS)

- **Pedagoški fakultet u Sarajevu**

Odsjek kulture življenja i tehničkog odgoja

- Profesor kulture življenja (VSS)
- Bakalaureat / bachelor kulture življenja i tehničkog odgoja – I ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa (240 ETCS)
- Master kulture življenja i tehničkog odgoja - II ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa (300 ETCS)
- Bakalaureat / bachelor kulture življenja i tehničkog odgoja s informatikom – I ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa (240 ETCS)